

Praktijknetwerk Natuurlijk Afkalven

Verslag regionale bijeenkomsten van Belgisch Witblauw stamboek over het plan van aanpak ter bevordering van meer natuurlijke geboorten bij dubbelgespiede vleesveerassen

Op maandagavond 6 januari, dinsdagavond 7 januari en donderdagavond 9 januari vonden de bijeenkomsten van het praktijknetwerk Natuurlijk Afkalven over het plan van aanpak plaats voor de leden van het Belgisch Witblauw stamboek. Het doel van het praktijknetwerk is om het draagvlak voor natuurlijk afkalven te vergroten onder fokkers van de vleesveerassen Verbeterd Roodbont (VRB) en Belgisch Witblauw (BWB). Het Praktijknetwerk borduurt voort op eerdere projecten zoals het project Natuurlijke Luxe (2008-2013) en het Wetenschapswinkelproject Keizersneden bij vleesvee (2011-2013).

Omdat tijdens deze bijeenkomsten specifiek de inhoudelijke bijdrage van het BWB stamboek voor het plan van aanpak werd besproken, waren alleen fokkers van BWB uitgenodigd via het stamboek en het praktijknetwerk. De bijeenkomst op 6 januari in Staphorst werd bezocht door 36 fokkers en de bijeenkomst op 7 januari in Biervliet werd bezocht door 35 fokkers. Tijdens de bijeenkomst in Liessel, op 9 januari, waren 41 fokkers aanwezig. Op alle drie de bijeenkomsten waren ook dierenartsen uit de regio aanwezig, hun inbreng was erg nuttig en werd door alle aanwezige dan ook zeer gewaardeerd. Op de bijeenkomst in Liessel was Leon Moonen namens (LTO) aanwezig.

Introductie praktijknetwerk, Karen Eilers

Jan van de Wiel (BWB) en Johan van der Ven (VRB) hebben de subsidie voor het praktijknetwerk aangevraagd. Samen met de LTO-Vakgroep Vleesveehouderij wil het praktijknetwerk meer draagvlak creëren voor natuurlijk afkalven door het organiseren van verschillende bijeenkomsten met fokkers van beide vleesveerassen. Het praktijknetwerk zal ook in gesprek gaan met (toekomstige) dierenartsen en afnemers. Daarnaast wordt er een filmpje over dit onderwerp ontwikkeld om gemakkelijker naar de politiek en de media te kunnen communiceren.

Op 4 oktober 2013 stuurde staatssecretaris Dijkzema een brief naar de Tweede Kamer waarin zij schrijft dat 'runderen natuurlijk moeten kunnen afkalven'. In overleg met beide stamboeken, LTO, en andere belanghebbenden is afgesproken dat de sector in januari 2014 een plan van aanpak moet presenteren om het routinematig gebruik van keizersneden terug te dringen. In eerste instantie zal de staatssecretaris beoordelen of ze dit plan perspectiefvol genoeg vindt. Wanneer het plan voldoende perspectiefvol is, mag er verder gefokt gaan worden met beide rassen indien men aangesloten is bij een fokprogramma dat toewerkt naar meer natuurlijke geboorten. In 2018 zal er een evaluatie plaatsvinden van de uitvoering en effectiviteit van het plan van aanpak.

Het is dus uiterst belangrijk om een goed plan van aanpak te schrijven. De uitvoering van het plan van aanpak ligt, in eerste instantie bij de beide stamboeken. De beide stamboeken schrijven het plan van aanpak samen met de LTO.

Bespreking plan van aanpak, Jan van de Wiel

Eind januari 2014 moet er een plan van aanpak gepresenteerd worden om de politieke en maatschappelijke druk op het BWB ras te verminderen. Het BWB stamboek zal met dit plan van

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

aanpak niemand iets verplichten maar probeert politieke en maatschappelijke ruimte te creëren. Deze ruimte is hard nodig omdat fokken richting natuurlijk afkalven tijd kost.

De bekkens van de vrouwelijke en mannelijke dieren moeten gemeten worden om zo fokwaarden t.a.v. bekkenmaten te berekenen. Samen met informatie over de lengte van de draagtijd kunnen gunstige foklijnen geselecteerd worden. Met deze lijnen kan er vervolgens gefokt worden richting meer natuurlijke geboortes.

Ook de gegevens van de mannelijke dieren zijn noodzakelijk omdat zij 50% van de vererving van bekkenmaten bepalen. Het BWB stamboek is daarom in gesprek met CRV en de KI-verenigingen om de cijfers over bekkenmaten inzichtelijk te maken. Dit is een lastig proces omdat de KI-verenigingen van het BWB ras in België gezeteld zijn. Deze KI-verenigingen vallen daarom niet onder de Nederlandse wet-, en regelgeving. Ook maken Nederlandse BWB fokkers maar een klein gedeelte uit van de afnemers van de Belgische KI-verenigingen. Echter, de gegevens van de mannelijke dieren zijn nodig omdat zij 50% van de vererving van bekkenmaten bepalen. Het stamboek BWB zet zich daarom in om deze gegevens bij de KI-verenigingen inzichtelijk te maken.

De foktechnische commissie van het BWB stamboek gaat fokkers helpen bij het kiezen van een stier om zo te fokken richting meer natuurlijke geboortes. Daarnaast is het belangrijk om alle informatie over de vrouwelijke dieren inzichtelijk en vrij toegankelijk te maken. Hiervoor is de medewerking van de fokkers van BWB nodig. Enkele dieren zijn al gemeten in het kader van het project Natuurlijke Luxe; deze gegevens zullen openbaar gemaakt worden.

Naast afstemming met de KI-verenigingen en CRV gaat het stamboek BWB ook in gesprek met de Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie (KNS), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en afnemers. Dit wordt ook in het plan van aanpak vermeld. Belangrijkste speerpunt van het stamboek is om gezamenlijk de bekkens te meten van zowel de vrouwelijke (vanaf 12 maanden) als de mannelijke dieren (vanaf 18 maanden). Op die manier kan er gewerkt worden aan meer natuurlijke geboortes.

Discussie over het plan van aanpak

Tijdens de drie bijeenkomsten discussieerden de aanwezige fokkers over zaken die in het plan van aanpak opgenomen moeten worden. Verschillende fokkers geven aan dat niet alleen de bekkenmaat invloed heeft op het proces richting natuurlijk afkalven. Ook contact met de dierenarts, voermanagement, het begeleiden van een natuurlijke geboorte, de kosten en het proces rond het meten van bekkens spelen een rol.

Het meten van bekkens

Het BWB stamboek geeft aan dat ze Wil Steenweg bereid hebben gevonden, om de bekkens van de dieren bij de BWB fokkers te gaan meten. Het stamboek adviseert jaarlijks tijdens de stalperiode vrouwelijke dieren vanaf 12 maanden te meten en mannelijke dieren vanaf 18 maanden. Op die manier wordt niet alleen het bekken gemeten maar ook de groei van het bekken. De kosten van het meten zullen voor eigen rekening zijn en betreffen in principe €5,- per dier exclusief voorrijkosten (een reiskostenvergoeding). Wanneer een fokker een groot aantal dieren bezit en deze laat meten, kan er een uurtarief gerekend worden in plaats van een diertarief. Het stamboek zal kijken of er wat bijgedragen kan worden aan het meten van de bekkens maar kan nog niets definitief toezeggen.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa
Investeert in zijn platteland

Het meten van de bekkens van een dier neemt minder dan vijf minuten in beslag wanneer de dieren vast staan en rustig zijn. Het meten gebeurt inwendig met een 'Rice Pelvimeter' (zie afbeelding) en schaadt het dier niet. Wel wordt het geadviseerd om koeien niet tijdens de laatste twee maanden van de dracht te meten, om zeker geen risico te lopen.

Om de kosten te beperken, gaat het stamboek samen met Wil Steenweg zo efficiënt mogelijke routes inplannen. Het is belangrijk om één vast persoon de bekkens van de dieren te laten meten. Op deze manier zijn de cijfers geborgd en betrouwbaar. Het is wel mogelijk om zelf dieren te meten mits voor eigen bedrijfsplan en eigen gebruik. Een alternatief is om zelf de schofthoogte en borstomtrek te meten; dit geeft een indicatie van het karkas en daarmee ook van de bekkenmaat. Met deze gegevens is het mogelijk om op het eigen bedrijf de grote van de kleine dieren te onderscheiden. Om gegevens te verzamelen die bruikbaar zijn voor de fokkerij, roept het stamboek alle fokkers op om zich op te geven voor het meten van de bekkens door Wil Steenweg. Waarschijnlijk wordt nog een tweede persoon opgeleid om te meten, waarmee het meten van de bekkens ook in de toekomst veilig wordt gesteld.

Voermanagement, grootte kalf en lengte draagtijd

Naast de bekkenmaat beïnvloeden andere factoren ook het geboortegemak, volgens veel fokkers. Verschillende fokkers zijn op bezoek geweest in Engeland waar de vrouwelijke dieren worden omschreven als 'kapstok'. De moederdieren zijn sterk vermagerd waardoor ze natuurlijk kunnen afkalven. Hoewel deze conditie van het moederdier niet wordt nagestreefd door BWB fokkers, kan voermanagement van drachtige koeien bijdragen aan meer natuurlijke geboortes. Verschillende fokkers geven aan dat het verminderen van de hoeveelheid maïs tijdens de laatste periode van de dracht natuurlijk afkalven positief kan beïnvloeden.

Daarnaast benoemen verschillende fokkers dat de grootte en het gewicht van het kalf ook van invloed is op natuurlijk afkalven. Een groot en zwaar kalf zal sneller resulteren in een keizersnede dan een klein en lichter kalf. Ook de lengte van de draagtijd beïnvloedt het geboorteprocés. Een korte draagtijd kan natuurlijk afkalven positief beïnvloeden. Het is daarom belangrijk om ook de gegevens over de kalveren en de ouders vast te leggen. Op die manier is het mogelijk om te bekijken of en hoe de draagtijd, de grootte en het gewicht van het kalf vererfd worden. Omdat deze factoren bijdragen aan meer natuurlijke geboortes, worden deze factoren ook opgenomen in het plan van aanpak.

Stimuleren van bekkens meten

Tijdens de bijeenkomst noemen BWB fokkers diverse ideeën om gezamenlijk te werken aan het behoud van het ras. Een van de oplossingen is om een toeslag per sperma rietje te vragen via de KI-vereniging; op die manier kan het meten van de bekkens indirect bekostigd worden voor iedereen. Wanneer iedereen de bekkens zal laten meten, kan er gezamenlijk en sneller toegewerkt worden naar meer natuurlijke geboortes.

Een andere mogelijke oplossing die werd genoemd is een extra (vrijwillige) certificering, bijv. via IKB Rund, voor die fokkers die aantoonbaar toewerken naar meer natuurlijke geboortes. Keurslagers kunnen bijvoorbeeld meer betalen voor extra gecertificeerd vlees of er voor kiezen om alleen nog maar extra gecertificeerd vlees af te nemen. Dit kan fokkers stimuleren om bekkens te laten meten en toe te werken naar meer natuurlijke geboortes. Deze twee mogelijke

oplossingen worden binnen het BWB stamboek bediscussieerd en worden mogelijk meegenomen tijdens de uitvoering van het plan van aanpak.

Overige punten

Naast verschillende praktische input voor het plan van aanpak, benoemen veel BWB fokkers dat ze het begeleiden van natuurlijke geboortes niet meer gewend zijn. Het opvoelen van de koe, het afwachten van het proces en het waar nodig bellen van de dierenarts zijn zaken waar veel fokkers weinig ervaring mee hebben. Dat het belangrijk is om meer ervaring op te doen met het natuurlijke geboorte proces, wordt ook meegenomen in het plan van aanpak.

Ook de rol van de dierenarts wordt door veel BWB fokkers genoemd als een factor die kan bijdragen aan meer natuurlijk geboortes. In het plan van aanpak zal contact met de dierenarts en de rol van de dierenarts daarom meegenomen worden. Daarnaast benoemen enkele fokkers dat het BWB ras hoog scoort op het gebied van ecologie en dierwelzijn. Zo heeft het ras de afgelopen jaren stappen gezet om de erfelijke tekortkomingen volledig terug te brengen. Dit zal met wetenschappelijke artikelen en literatuur onderbouwd worden in het plan van aanpak.

Samenvattend, waren het drie goede bijeenkomsten van het BWB stamboek met een opkomst van in totaal 110 personen. Het belang van het schrijven van een goed plan van aanpak is duidelijk geworden en er was veel positieve energie. De input van het Belgisch Witblauw stamboek voor het plan van aanpak is duidelijk geworden en veel BWB fokkers gaven praktische tips en oplossingen. De foktechnische commissie van het BWB stamboek gaat aan de slag met de verschillende factoren die positief kunnen bijdragen aan meer natuurlijke geboortes. Veertig BWB fokkers gaven tijdens de bijeenkomsten aan dat ze de bekkens van hun dieren gaan laten meten. Samen met de twintig BWB fokkers die zich voor de regiobijeenkomsten hebben opgegeven, laten zestig BWB fokkers de bekkens van dieren meten de komende maanden. Het aantal dieren dat deze fokkers hebben, varieert van enkele tot meer dan honderd dieren per bedrijf.

